Nationale Investeringsbank

9 oktober 2026

Nationale investeringsinstelling: observaties bij de plannen van het kabinet

Op 25 september 2026 presenteerde het kabinet-Jetten met een brief aan de Kamer de langverwachte plannen om te komen tot een Nationale Investeringsinstelling (NII). Financiële sector partijen publiceerden een intentieverklaring om bij te dragen en tempo te bevorderen.

Onderstaand enkele observaties bij deze plannen, afgezet tegen de inhoud van de oproep die ruim 70 prominenten uit openbaar bestuur, bedrijfsleven en wetenschap in maart 2025 richtten aan het toenmalige kabinet en een jaar later in mei 2026 hernieuwden.[1]

1. Mooi dat NII van start gaat

Het kabinet heeft gekozen voor een schaalsprong ten opzichte van de bestaande fondsen Invest-NL en Invest-International die deel gaan uitmaken van NII.

De vier domeinen van het rapport Wennink vormen initieel de scope: digitalisering & AI, veiligheid & weerbaarheid, energie- & klimaattechnologie, en life sciences & biotechnologie. In deze domeinen levert NII een breed scala aan financiering: eigen vermogen, leningen, garanties en fondsinvesteringen. Naast financiering van bedrijven gaat het (conform rapport Wennink) in deze domeinen ook om financiering van grootschalige projecten. En tevens om bedrijven en projecten die in het buitenland opereren en bijdragen aan de Nederlandse economie, strategische partnerschappen en/of economisch-strategische belangen zoals weerbaarheid en autonomie.

Doel bij de bedrijfsfinanciering is het veiligstellen van één aaneengesloten financieringslijn (van startups naar scaleups en verder) om te voorkomen dat succesvolle ondernemingen in hun doorgroei bij gebrek aan voldoende financiering in niet-Europese handen vallen. Daarmee is op dit punt de Haagse economendiscussie[2] beslecht. Het kabinet concludeert dat er een taak is voor de overheid om door middel van de op te richten NII gericht te interveniëren gelet op marktfalen, weerbaarheid en autonomie.

De NII wordt een organisatie van professionals aangestuurd door een extern te werven CEO uit de financiële sector[3], onder toezicht van DNB/AFM om goed risicomanagement te borgen en vertrouwen te wekken richting verstrekkers van vreemd vermogen. Het beloningsbeleid wordt passend ingericht om bestuurders van het vereiste kaliber te kunnen aantrekken.

De NII wordt neergezet als een staatsdeelneming met een bestuur onder toezicht van een raad van commissarissen, en neemt onafhankelijk en zelfstandig investeringsbeslissingen. Die afstand van politiek en departementen is essentieel voor zakelijke besluitvorming, financiële degelijkheid, continuïteit en geloofwaardigheid in de markt.

2. Vreemd vermogen en positionering buiten EMU-criteria zijn essentieel

Nu is het zaak de instelling zo neer te zetten dat het ambitieniveau kan worden waargemaakt. Essentieel daarvoor is dat NII zelf, buiten de EMU-criteria, vreemd vermogen aantrekt. In de Kamerbrief worden keuzes hierover naar de toekomst verschoven (‘eerst

[1] De oproep van maart 2025 en de hernieuwde oproep van mei 2026 zijn hier te vinden, de namen van de ruim 70 ondertekenaars zijn hier te vinden.
[2] Kremers en Oudshoorn, *Laten we eens wat gaan doen!*, *Telegraaf*, 22 september 2026.
[3] Zie ook minister Heinen in *NRC Handelsblad*, 25 september 2026.

maar eens beginnen met €3,3 miljard'). Dat is niet een basis voor een professionele instelling op afstand van de overheid. Een NII die, net als Invest-NL/International, om de haverklap naar het ministerie van Financiën moet voor extra middelen wordt een revolverend fonds, niet onafhankelijk en niet met de schaal en slagkracht die vereist zijn. De extra €3,3 miljard zijn al snel opgebruikt met de kapitaalbehoeften van Invest-NL/International en de ROMs (zie onder). Ruimte voor de verdere scope van het Wennink domein, laat staan voor aanpalende activiteiten in infra-, energie-, landbouw- en defensietransities, is er dan niet.

Essentieel is dat NII zelf vreemd vermogen aantrekt in de obligatiemarkt, en om die reden buiten de EMU-criteria wordt geplaatst. Het startkapitaal van €6,6 miljard kan in combinatie met vreemd vermogen naar schatting van de deskundigen van Oliver Wyman op de balans van NII zelf zorgen voor financiering in de orde van €66 miljard, waar dan op projectniveau nog private cofinanciering bovenop komt. Dat is een mooi begin.

De Kamerbrief lijkt te doen alsof positionering buiten de EMU-criteria iets is dat het kabinet (naar keuze van CBS en Eurostat) zal overkomen, in plaats van dat er door het kabinet op wordt gestuurd. In Europa is het niet uitzondering maar regel dat dergelijke overheidsbanken buiten de EMU-cijfers blijven. Dat is het geval in tenminste Duitsland, Frankrijk, Italië, Spanje, Portugal, Luxemburg, Bulgarije, Cyprus, Malta, Polen, Slowakije, Hongarije en Slovenië.[4] In eigen land geldt het voor BNG en NWB. Dat kan ook voor NII.

In de aanloop naar de intentieverklaring van de financiële sector is veel te doen geweest over de vraag of het ministerie van Financiën een staatsgarantie zal verstrekken op de door marktpartijen bij te dragen financiering. Die vraag mag echter niet voorop staan. Kern is de positionering buiten de EMU-criteria, met alle beperkingen die dat mogelijk oplevert voor dergelijke garanties. Een professionele NII waarvan expliciet (zoals bij FMO) of impliciet (zoals bij BNG en NWB) helder is dat de Nederlandse Staat erachter staat, zal in de markt financiering ophalen tegen condities vergelijkbaar met die van andere overheidsbanken.

Daarbij helpt het ook als de scope wordt verbreed naar infrastructuur (zie onder). Dat levert met langetermijn leningen een grote, stabiele inkomstenstroom naast de meer volatiele inkomsten uit risicoparticipaties in start- en scaleups. Dat geeft vertrouwen voor financiers en de credit rating, en ondersteunt de onafhankelijkheid van NII en daarmee de positionering buiten de EMU-criteria. Invest-NL en Invest-International zijn voor een groot deel van hun exploitatiebudget nog afhankelijk van jaarlijkse bijdragen van ministeries.

3. Zakelijk en aanvullend aan de markt lijkt goed te gaan

Een terechte voorwaarde van het kabinet is dat NII aanvullend is aan de markt. Dat betekent: de markt niet dwarszitten of beconcurreren, geen dingen doen die de markt ook kan, en waar nodig de markt ontwikkelen en zelf terugtreden zodra dat is gelukt. Derhalve is evident dat de NII niet marktconform *kan* zijn, immers NII treedt juist op waar de markt faalt.

In discussies worden de twee begrippen *aanvullend aan de markt* en *marktconform* soms verward. De eerste is essentieel, de tweede hier zonder betekenis. De vereiste discipline zal moeten worden verankerd in de governance van NII: missie, intern toezicht door raad van commissarissen, extern toezicht door DNB/AFM, periodieke externe visitatie, en een

[4] *NIB buiten de EMU cijfers*, 7 juli 2026.

strategische adviesraad van onafhankelijke experts met relevante praktijkervaring als financier of investeerder zoals aanbevolen in de intentieverklaring van marktpartijen.

De Kamerbrief lijkt dit adequaat neer te zetten. Op instellingniveau geldt de randvoorwaarde van een voldoende positief rendement, zodat NII zakelijk opereert en de eigen broek kan ophouden. De rendementsdoelstelling zal worden bepaald mede aan de hand van de resultaten van vergelijkbare overheidsbanken in binnen- en buitenland. Concrete afwijzingen of terughoudendheid van private partijen als gevolg van marktfalen zijn indicatie voor NII om in te stappen. Bij elke investering is private cofinanciering het *doel*, maar NII mag niet worden opgezadeld met een rigide cofinancierings*eis*. NII moet zakelijk financieren, maar mag niet van private partijen afhankelijk zijn laat staan gedwongen worden vooral elk ondernemersrisico voor marktpartijen weg te nemen.

4. De ROMs verdienen een plek

De Kamerbrief benadrukt het belang van één duidelijke en aaneengesloten financieringslijn voor bedrijfsfinanciering, van de aanwas van nieuwe innovatieve startups tot aan scaleups en groter. Maar waar de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROMs) in eerdere Kamerbrieven over NII nog wel werden genoemd, komen deze in de huidige brief niet meer voor. Dat doet geen recht aan hun rol voor de vroege-fase startup financiering en hun verankering in de regio. Dit knelt temeer waar het Coalitieakkoord 2026-2030 onder de titel *Aan de slag – Bouwen aan een beter Nederland* zozeer de nadruk legt op herstel van de relatie met medeoverheden en het belang van regionale innovatieclusters. Ook de intentieverklaring van marktpartijen noemt het belang van de ROMs.

Om de relatie van NII met de ROMs passend vorm te geven, en te markeren dat de economische werkelijkheid zich niet alleen op landelijk niveau maar vooral in de regio's afspeelt, is de suggestie gedaan de ROMs minderheidsaandeelhouder te maken in NII.[5] Tevens vergt de door het kabinet nagestreefde effectieve financieringslijn voor bedrijven dat het kapitaaltekort van de ROMs in de financiële plannen wordt meegenomen. Eerder dit jaar informeerden de ROMs de Kamer dat zij de komende vijf jaar €2,2 miljard risicokapitaal nodig hebben om de pijplijn van startups met opschalingspotentieel te blijven vullen.[6] Het ligt voor de hand beide zaken in één enkele financiële operatie op te lossen.

5. Verbreding van scope ligt voor de hand

Het is positief dat de scope van NII in elk geval het volle domein van het rapport Wennink zal afdekken. Dat omvat infrastructuur voor data en energie, maar niet voor verkeer, transport en water. Het omvat ondernemingen in de vier domeinen, maar niet landbouwbedrijven die een transitie moeten doormaken. Invest-International financiert infrastructuur buiten Nederland, waarom zou NII dat niet in Nederland zélf mogen doen?

Voor de kabinetsdoelen rond verdienvermogen, weerbaarheid en autonomie ligt voor de hand de scope van NII te verbreden naar de aanpalende verkeer- en transportinfrastructuur, energienetwerken, landbouw- en defensietransities. Dat versterkt de houdbaarheid van de overheidsfinanciën en de uitvoeringskracht van de Rijksoverheid. Verbreding van de scope naar de (urgente) transities bepleiten ook de financiële partijen in hun intentieverklaring.

---

[5] *Scope, structuur, governance en inrichting nationale investeringsbank*, 12 augustus 2025.
[6] ROM-Nederland, *Position paper ROM-Nederland t.b.v. rondetafelgesprek over een Nationale Investeringsbank*, 4 februari 2026.